

Аналіз доступності інструментів локальної демократії для внутрішньо переміщених осіб

На національному рівні владою запроваджено низку суттєвих позитивних змін щодо інтеграції внутрішньо переміщених осіб (далі — ВПО) до приймаючих громад. Зокрема, положення Виборчого кодексу України передбачають **можливість участі ВПО у місцевих виборах за новим місцем проживання**. Проте деякі інструменти локальної демократії для зазначеної категорії осіб залишаються недоступними в повному обсязі.

На підставі аналізу¹ рівня доступу мешканців територіальної громади м. Полтави (Полтавська область), м. Кривий Ріг (Дніпропетровська область), м. Запоріжжя (Запорізька область), м. Ужгород (Закарпатська область) до участі у місцевому самоврядуванні через інструменти локальної демократії було встановлено, що лише 20 % інструментів доступні ВПО в повному обсязі, 40 % можуть містити бар'єри у використанні, 40 % — недоступні.

40% інструментів

не є доступними для ВПО

20% інструментів

доступні ВПО в повному обсязі

40% інструментів

можуть містити бар'єри у використанні

Доступними без обмежень є **звернення громадян і доступ до засідань колегіальних органів**, оскільки такі вимоги визначені Конституцією та законами України на національному рівні. Зі свого боку можливість використання бюджету участі недоступна в м. Ужгород (Закарпатська область) відповідно до Статуту громади, проте на практиці ВПО можуть подавати проєкти за умови підтвердження документами про фактичне проживання (договір оренди, довідка з роботи тощо) та голосувати в паперовій формі через ЦНАПи. **Електронні петиції** недоступні ВПО відповідно до Статуту громади у м. Кривий Ріг (Дніпропетровська область), проте на практиці немає обмежень у використанні.

Бар'єри у використанні можуть виникати щодо участі в **консультативно-дорадчих органах і контрольно-наглядових органах**, що спричинено необхідністю доопрацювання (зокрема, щодо суб'єктів участі та порядку їх обрання) або визначення самого інструменту на місцевому рівні.

1. Проведено аналіз закріплення інструментів на рівні нормативно-правових актів (механізм прописаний або не прописаний на рівні локальних нормативно-правових актів) через виявлення можливих бар'єрів у використанні інструменту (механізм придатний чи непридатний до використання), а також аналізу врахування потреб вразливих категорій населення та відкритості інформації на сайті.

Недоступними в повному обсязі у досліджуваних громадах є доступ до **загальних зборів (конференції) громадян за місцем проживання, органів самоорганізації населення, громадських слухань, місцевих ініціатив**. ВПО обмежені у можливості використання цих інструментів, оскільки участь у них доступна виключно членам територіальної громади. Загалом вимога щодо використання зазначених інструментів лише членами територіальної громади позбавляє ВПО та інших осіб, які законно проживають на території громади, права на участь у місцевому самоврядуванні.

Рекомендації:

- 1** Включити ВПО до реєстрів територіальних громад за місцем фактичного проживання зі збереженням реєстрації за покинутим місцем проживання (за бажанням ВПО).
- 2** Внести зміни до Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” щодо визначення “мешканець територіальної громади” задля врахування інтересів усіх категорій громадян, які на законних підставах проживають на території громади.
- 3** Органам місцевого самоврядування врахувати інтереси ВПО та інших категорій громадян, які на законних підставах проживають на території громади, через участь в інструментах локальної демократії, внесення змін до статутів та положень, регламентів тощо.

Додаток 1. Інфографіка

Бар'єри у використанні внутрішньо переміщеними особами інструментів локальної демократії у м. Полтава (Полтавська область)

Загальні збори (конференції) громадян	
Потребує доопрацювань	Недоступний для ВПО
Органи самоорганізації населення	
Потребує доопрацювань	Недоступний для ВПО
Електронні петиції	
Рекомендується визначити у Статуті громади та доопрацювати	Доступ ВПО необмежений
Громадські слухання	
Потребує доопрацювань	Недоступний для ВПО
Консультативно-дорадчі органи	
Рекомендується визначити у Статуті громади та доопрацювати	Доступ ВПО необмежений, проте можуть бути бар'єри у використанні
Місцеві ініціативи	
Потребує суттєвих змін, оскільки визначення не відповідає меті	Недоступний для ВПО
Доступ до засідань колегіальних органів (ради, виконкому, депутатських комісій)	
Потребує змін у Статуті громади	Доступ ВПО необмежений
Бюджет участі	
Потребує доопрацювань	Недоступний для ВПО
Звернення громадян	
Потребує доопрацювань	Доступ ВПО необмежений
Контрольно-наглядові органи	
Потребує визначення у Статуті громади	Може бути визначений виключно після закріплення інструменту місцевим нормативно-правовим актом

Примітка. Здійснено на підставі аналізу рівня доступу мешканців територіальної громади м. Полтави до участі у місцевому самоврядуванні через інструменти локальної демократії, аналізу закріплення інструментів на рівні нормативно-правових актів (механізм прописаний або не прописаний на рівні локальних нормативно-правових актів) через виявлення можливих бар'єрів у використанні інструменту (механізм придатний чи непридатний до використання), а також аналізу врахування потреб вразливих категорій населення та відкритості інформації на сайті.

Додаток 2. Інфографіка

Бар'єри у використанні внутрішньо переміщеними особами інструментів локальної демократії у м. Ужгород (Закарпатська область)

Загальні збори (конференції) громадян	
Потребує доопрацювань	Недоступний для ВПО
Органи самоорганізації населення	
Рекомендується затвердити Типове положення про органи самоорганізації населення	Недоступний для ВПО
Електронні петиції	
Рекомендується визначити у Статуті громади та доопрацювати	Доступ ВПО необмежений
Громадські слухання	
Частково відповідає вимогам	Доступ ВПО потенційно обмежений. Доступні виключно членам територіальної громади
Консультативно-дорадчі органи	
Рекомендується розробити Положення про консультативно-дорадчі органи	Може бути визначений виключно після закріплення інструменту місцевим нормативно-правовим актом. З функціонування наявних консультативно-дорадчих органів встановити участь ВПО не було можливим
Місцеві ініціативи	
Потребує доопрацювань	Недоступний для ВПО
Доступ до засідань колегіальних органів (ради, виконкому, депутатських комісій)	
Частково задовільний	Доступ ВПО необмежений, проте можуть бути бар'єри у використанні
Бюджет участі	
Частково відповідає вимогам	Недоступний ВПО згідно Статуту. На практиці, ВПО можуть подавати проєкти за умови підтвердження документами про фактичне місце проживання (договір оренди, довідка з роботи тощо) та голосувати в паперовій формі через ЦНАПи.
Звернення громадян	
Потребує доопрацювань	Доступ ВПО необмежений
Контрольно-наглядові органи	
Потребує визначення у Статуті громади	Може бути визначений виключно після закріплення інструменту місцевим нормативно-правовим актом

Примітка. Здійснено на підставі аналізу рівня доступу мешканців територіальної громади м. Ужгород до участі у місцевому самоврядуванні через інструменти локальної демократії, аналізу закріплення інструментів на рівні нормативно-правових актів (механізм прописаний або не прописаний на рівні локальних нормативно-правових актів) через виявлення можливих бар'єрів у використанні інструменту (механізм придатний чи непридатний до використання), а також аналізу врахування потреб вразливих категорій населення та відкритості інформації на сайті.

Додаток 3. Інфографіка

Бар'єри у використанні внутрішньо переміщеними особами інструментів локальної демократії у м. Кривий Ріг (Дніпропетровська область)

Загальні збори (конференції) громадян	
Потребує доопрацювань	Недоступний для ВПО
Органи самоорганізації населення	
Рекомендується розробити цільову програму з розвитку органів самоорганізації населення	Недоступний для ВПО
Електронні петиції	
Потребує доопрацювань	Недоступний для ВПО відповідно до положень Статуту. На практиці немає обмежень у користуванні
Громадські слухання	
Потребує доопрацювань, оскільки визначається як декларативний	Недоступний для ВПО
Консультативно-дорадчі органи	
Рекомендується розробити Положення про консультативно-дорадчі органи	Може бути визначений виключно після закріплення інструменту місцевим нормативно-правовим актом
Місцеві ініціативи	
Рекомендується прийняти Положення про місцеві ініціативи	Недоступний для ВПО
Доступ до засідань колегіальних органів (ради, виконкому, депутатських комісій)	
Потребує змін у Статуті громади	Доступ ВПО необмежений, проте можуть виникати бар'єри
Бюджет участі	
Рекомендується прийняти Положення без обмеження строку дії	Доступ ВПО необмежений
Звернення громадян	
Потребує доопрацювань	Доступ ВПО необмежений
Контрольно-наглядові органи	
Потребує визначення у Статуті громади	Може бути визначений виключно після закріплення інструменту місцевим нормативно-правовим актом

Примітка. Здійснено на підставі аналізу рівня доступу мешканців територіальної громади м. Кривий Ріг до участі у місцевому самоврядуванні через інструменти локальної демократії, аналізу закріплення інструментів на рівні нормативно-правових актів (механізм прописаний або не прописаний на рівні локальних нормативно-правових актів) через виявлення можливих бар'єрів у використанні інструменту (механізм придатний чи непридатний до використання), а також аналізу врахування потреб вразливих категорій населення та відкритості інформації на сайті.

Додаток 4. Інфографіка

Бар'єри у використанні внутрішньо переміщеними особами інструментів локальної демократії у м. Запоріжжя (Запорізька область)

Загальні збори (конференції) громадян	
Потребує доопрацювань	Недоступний для ВПО
Органи самоорганізації населення	
Потребує доопрацювань. Рекомендується затвердити Типове положення про органи самоорганізації населення	Участь ВПО нерегламентована
Електронні петиції	
Потребує доопрацювань	Нерегламентований у Статуті та Положенні
Громадські слухання	
Потребує доопрацювань	ВПО потенційно обмежені у можливості використання
Консультативно-дорадчі органи	
Рекомендується розробити Положення про консультативно-дорадчі органи	Може бути визначений виключно після закріплення інструменту місцевим нормативно-правовим актом. Участь у фактично існуючих органах необмежена
Місцеві ініціативи	
Потребує доопрацювань	Недоступний для ВПО
Доступ до засідань колегіальних органів (ради, виконкому, депутатських комісій)	
Частково задовільний	Доступ ВПО необмежений, проте можуть виникати бар'єри
Бюджет участі	
Частково не відповідає вимогам	Доступ ВПО необмежений, проте коректного визначення потребує застосовна термінологія
Звернення громадян	
Задовільний	Доступ ВПО необмежений
Контрольно-наглядові органи	
Потребує визначення у Статуті громади	Може бути визначений виключно після закріплення інструменту місцевим нормативно-правовим актом

Примітка. Здійснено на підставі аналізу рівня доступу мешканців територіальної громади м. Запоріжжя до участі у місцевому самоврядуванні через інструменти локальної демократії, аналізу закріплення інструментів на рівні нормативно-правових актів (механізм прописаний або не прописаний на рівні локальних нормативно-правових актів) через виявлення можливих бар'єрів у використанні інструменту (механізм придатний чи непридатний до використання), а також аналізу врахування потреб вразливих категорій населення та відкритості інформації на сайті.